

EL SECTOR PÚBLIC

El sector públic i els impostos

Cada vegada que vas al metge, encens un fanal o camines per un carrer asfaltat, algú ho ha pagat. Eixe algú som tots, a través dels impostos. Esta unitat explica per a què servixen i per què importen.

Temps estimat de lectura: 15-17 min · Bloc: El sector públic · Abans de començar: la Unitat 2 (els agents econòmics) va presentar l'Estat com un dels tres grans agents. Ací veiem en detall què fa i com es finança. En acabar esta unitat sabràs: Què és el sector públic i quins servicis públics t'oferix cada dia sense que ho notes.

“

L'Estat recapta impostos per a finançar servicis: sanitat, educació, pensions, carreteres. Esta unitat ensenya d'on ix eixos diners i cap a on van realment — perquè la pròxima vegada que sentes parlar d'impostos sàpies exactament què s'està discutint.

EL CAS

De cada 100 € de sou, uns 40 € van a Hisenda i a la Seguretat Social

Imagina un dia normal. Et despertes, et llaves amb aigua que arriba potable a l'aixeta. Camines per un carrer asfaltat i amb fanals fins a l'institut, que és públic i gratuït. Si et poses malalt, vas al centre de salut i t'atenen sense pagar en eixe moment. Si hi ha un incendi, crides els bombers.

Si rebutgem pagar impostos, podem exigir després carreteres bones?

§ 1

El sector públic: què és i què fa

El sector públic està format pel conjunt d'institucions de l'Estat que prenen decisions econòmiques en nom de la col·lectivitat: l'Administració central (el Govern d'Espanya), les comunitats autònomes, els ajuntaments i altres organismes públics.

EL GRÁFICO

Els béns es classifiquen segons siguen rivals i excloïbles. Els béns públics purs (no rivals i no excloïbles) no els oferix el mercat: els...

El problema del polissó

Si un bé és no excloïble —no es pot impedir el seu ús a qui no paga—, apareix un problema: la temptació de ser un polissó (en anglés, free rider). És a dir, gaudir del bé sense contribuir a pagar-lo, esperant que el paguen els altres.

§ 2

L'Estat del benestar

Anomenem Estat del benestar el model, propi dels països europeus desenvolupats, en què el sector públic garantix a tota la ciutadania un conjunt de servicis i drets bàsics, amb independència del seu nivell de renda.

§ 3

El pressupost públic: ingressos i despeses

Igual que una família, l'Estat té un pressupost: un pla de quant ingressarà i quant gastarà cada any. Les despeses públiques es dediquen a sanitat, educació, pensions, infraestructures, seguretat, etc. Els ingressos públics ixen, en la seua immensa majoria, dels impostos.

§ 4

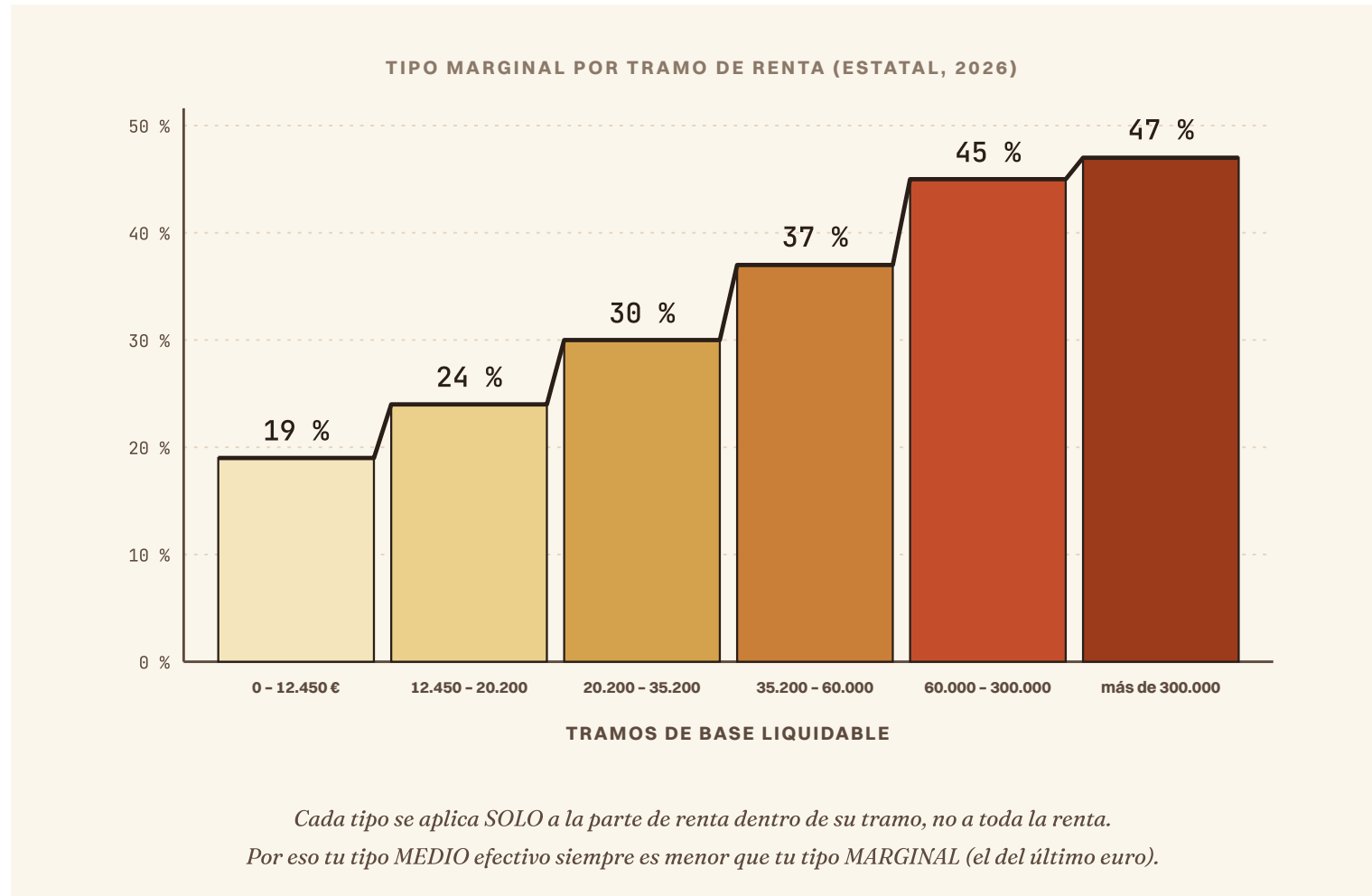
Els impostos: què són i per a què servixen

Un impost és un pagament obligatori que les persones i les empreses fan a l'Estat, sense rebre res concret a canvi en eixe mateix moment. Eixa última part és important: quan pagues l'entrada del cine, reps una pel·lícula;

EL GRÁFICO

L'IRPF funciona com una escala: cada tram de renda paga el seu propi percentatge, i només la part que entra en cada esglaó tributa a eixe...

Directes vs. indirectes: la gran diferència de justícia

Altres impostos directes són l'Impost sobre Societats (que paguen les empreses sobre els seus beneficis) o l'Impost sobre el Patrimoni (sobre les grans fortunes). Impostos indirectes: graven el que consumixes. Els impostos indirectes no miren quant guanyes, sinó quant consumixes.

8.1 · Quant IVA pague en una compra?

Enunciat Marina fa la compra i, abans d'impostos, els productes costarien: Pa, llet i fruita (tipus superreduït del 4 %): 20,00 € Una samarreta (tipus general del 21 %): 15,00 € Calcula quant IVA...

IVA dels aliments bàsics (4 %): $20,00 \text{ €} \times 0,04 = 0,80 \text{ € d'IVA}$.

IVA de la samarreta (21 %): $15,00 \text{ €} \times 0,21 = 3,15 \text{ € d'IVA}$.

IVA total pagat: $0,80 \text{ €} + 3,15 \text{ €} = 3,95 \text{ €}$.

Preu final de la compra (productes + IVA): $(20,00 \text{ €} + 15,00 \text{ €}) + 3,95 \text{ €} = 38,95 \text{ €}$.

§ 5

Justícia fiscal i frau fiscal

L'Agència Tributària i l'educació cívico-tributària

Si els impostos paguen el que tots gaudim, el just és que cadascú contribuïska segons les seues possibilitats. Eixe és el principi de justícia fiscal: que el sistema siga progressiu (qui més té, aporta proporcionalment més) i que ningú escape de pagar el que li correspon.

§ 6

Glossari

Sector públic: conjunt d'institucions de l'Estat que prenen decisions econòmiques en nom de la col·lectivitat. Bé públic pur: bé no rival i no exclouïble (enllumenat, defensa) que el mercat no oferix i proveïx l'Estat. Problema del polissó: temptació de gaudir d'un bé sense pagar-lo, esperant que paguen els altres.

§ 7

Per a aprofundir

Recursos accessibles i oficials per a entendre millor el sector públic i els impostos: Agència Tributària — Educació Cívico-Tributària (agenciatributaria.es) — portal educatiu de l'AEAT amb materials per a estudiants que expliquen de manera senzilla per a què servixen els impostos.

§ 8

Preguntas per a reflexionar

Estes preguntes no tenen una resposta única. Servixen per a discutir a classe o pensar en tancar la unitat: Hi ha qui diu que els impostos són massa alts i qui diu que sense més impostos no es poden mantindre els servicis.

Fins aquí la teoria

Continua al llibre de la unitat.